

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

25 Quidnam vsusfructus contineat, & quot modis constituatur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

tur, constituitur usufructus improprie, non improprie. Et ideo dicit Cicero in *Topica*: [Itaque quantum rerum usus separari ab earum corporibus non potest, earum usus constitui non potest.]

Differit ergo usufructus improprius à proprio: quod improprius dominium rei transit in usufructuarium eà lege, & conditione, ut finito tempore usufructus, restituat pretium: at in usufructu proprio dominium rei remanet penes dominum; & ideo usufructuarius restituere debet rem lapsò tempore usufructus. Hinc igitur est, ut *l. i. ff. de Usufructu carum, qua res consumuntur*, constitutum sit, ut omnium rerum, quas qui in patrimonio habet, possit usufructum legare. Et in *l. 2. ff. eod. Tit. dicitur*: [Sed de pecunia rectè cauere oportet, à quibus eius pecunie usufructus legatus erit. Quo Senatus consulto non id effectum est, ut pecunie usufructus proprius elemeque enim naturalis ratio auctoritate Senatus mutari potuit, sed remedio introducto cepit quasi usufructus haberi.] Sic ibi.

Quare, si quis heredem instituat, & uxorem suam usufructuarium relinquat omnium bonorum suorum, uxor recipiet vinum, oleum, frumentum, & alias res quæ consumuntur, pretio æstimatas, præstita cautione heredi de restituendo earum rerum pretio, post mortem recipiet quoque pecuniam omnia mariti, & satisfabit heredi, id est, legatam promittet se reddituram ei post obitum tantundem, quantum accepit.

Quidnam Usufructus contineat, & quot modis constituatur.

CAP. XXVI.

VSUFRUCTUS generatim duobus modis constituitur, videlicet aut lege, aut voluntate domini, nimirum pacto, conventionione, testamento, legato, donatione, & ideo ille dicitur usufructus legalis, hic verò conventionalis.

Primo quaeritur, legalis usufructus cui conveniat? Convenit perfamilias in bonis adventitiis filii sui, quem habet in potestate: ut constat ex *l. Quicumque. C. l. Cum oportet. C. De bonis qua liberis*. De qua re alio in loco dicimus.

Secundo quaeritur, Quo modo constituatur usufructus conventionalis? Respondeo, constituitur pactioibus, stipulationibus, contractibus: ac prout testamento, legato, venditione, permutatione, & donatione, ut patet ex *l. Omnium. C. l. Usufructus pluribus. ff. De usufructu*. Quare si testator legaverit alicui usufructum certæ rei, tunc dominium transit ad heredem, usufructus ad legatarium. Si verò testator legaverit alicui dominium rei, siue proprietatem, deducto usufructu, ad heredem pertinet usufructus, & dominium ad legatarium. *l. Si pure. ff. De usu. C. usufructu legato*. Quod si vni legat dominium, alteri usufructum, sunt duo legata, & ad vnum legatarium spectat dominium rei siue proprietatis, ad alterum verò usufructus.

Tertio quaeritur, Quid usufructus vocabulo contineatur? Fructus, à ferendo dictus est, ut scribit Varro *lib. 4. de lingua Latina*, & ideo, inquit ille, omnes res quas terra fundus, & quæ in fundo feruntur, comprehendit. Quam descriptionem approbat Celsus in *l. Item si fundus. ff. De usufructu*, usufructum esse dicit, quodquid in fundo nascitur, & quodquid inde percipi potest. Adde, ut si lapidicina teste Paulo in *l. Arboribus. ff. eod. Titul. crenodinae*, aut, argenti fodinae, vel cuiuslibet alterius materis fuerint, in fructu habeantur. At in usufructu non continetur id, quod in fundo non renascitur, scribit Papinianus in *l. Divorsus. §. Si fundum. C. §. Si vir in fundo. ff. Solutio matrimonii*. Quare lapis qui non renascitur, non intelligitur in usufructu. Legato igitur usufructu, non veniunt lapides, & cetera, quæ non renascuntur. Arbores verò cadunt, ut silices, noli, & id genus alia, in usufructu ve-

niunt. In *l. ex Silva. ff. de usufructu*. [Ex silva, inquit, componitur, cadus, prædamenta, & rami ex arbore usufructuarium sumpturum, ex non cadus, ut vineam sumpturum, dum ne fundum deteriorem faciat.] Et in lege sequenti Paulus ait: [Sed si grandes arbores essent, non potest cadere.] Vlpianus in *l. Arboribus. ff. eod. Titul.* habet sic, [Arboribus cuiuslibet (videlicet, ut interpretatur Gloffa, ventilitate, vel terramotu, ut vel ventorum decedens) usque ad vltimam suam, & vltimam usufructuarium ferre. Labco tamen materia cum pro ligno vltimum, si habent unde ligno vitatur. Quam sententiam puto veram: alioqui si totus ager hunc calum passus sit, omnes arbores auterret usufructuarius: materiam tamen ipsam succidere quantum ad vltimam refectionem, putat posse. Quemadmodum inquit, calcem coqueret, vel arenam fodere, aliudve quid adificio necessarium sumere.] Et *l. Arboribus. ff. eod. Titul.* habet: [Arbores vi rempeltas, non culpa fructuarij euulsas ad eò substitui non placet, quidquid in fundo nascitur, vel quidquid inde percipitur, ad fructuarium pertinet. Ad pensiones quoque iam ante locatorum agrorum, si ipsa quoque specialiter comprehensæ sunt, sed ad exemplum venditionis (nisi fuerint specialiter exceptæ) potest usufructuarius condictionem compellere, et de arundinis, vel palis compendium, si eo fundo rectigal esse constituit, ad fructuarium pertinet. Celsus in *litem si fundus. ff. eod. Titul.* [Si apes, inquit, in eo fundo sint, earum usufructus ad fructuarium pertinet. Sed est lapidicina habeat, & lapides cadere velis, vel crenodinas habeat, vel arenas, omnibus his vltimum Sabinius, ait, quasi bonum patrem familias: quam sententiam puto veram. Sed est metalla post usufructum legatam sunt inuenta, cum totus ager relinquatur usufructus, non partium continentur legato.] Et deinde subiungit idem Iulius consultus: [Et pleuui, alluvionis quoque usufructum ad fructuarium pertinere. Sed si in silva iuxta fundum in flumine nata sit, ad fructuarium non pertinere. Legatus quoque scribit, licet proprietati accedat, esse enim veluti propriam fundum. Quæ sententia non est siue ratione. Nam ubi statuat incrementum, & usufructus augetur: ubi autem apparet separatum, fructuatio non accedit.] Et paulò inferius ait: [Nam & Trebatius scribit, Syluam caduam & arundinetum posse fructuarium cadere, sicut pater familias cadebat: & vendere, licet pater familias non solebat vendere.]

Quarto quaeritur, An venationes, aucupia, & piscationes in fructu habeantur? Celsus in *l. prædicta. ff. si fundus* sic ait: [Aucupiorum quoque, & venationum redutum, Celsus ait, ad fructuarium pertinere, ergo & piscationem. Seminum quoque fructum puto ad fructuarium pertinere: ita tamen, ut & vendere ei, & seminare liceat. Debet tamen, conferendi agri causa seminarij paratum semper renouare, quasi instrumentum agri, ut finito usufructu domino restituatur. Instrumentum autem usufructum habere debet vendendi tamen facultatem non habet. Iulianus in *l. Venationem. ff. De usu. C. si fundus* ait: [Venationem fructu fundi, Labco negavit esse, nisi fructus fundi ex venatione consistat.] Ergo aucupia, venationes, piscationes, sunt fructus fundi, quando fructus fundi ex his consistat. Secus non item.

Quinto quaeritur, Quid in animalibus habeatur in fructu? Celsus in *l. In pecudum. ff. de usufructu* ait: [In pecudum fructu etiam iocus est, sicut lac, & purus, & lana: itaque agni, & hædi, & vituli statim pleno iure sunt bonæ fidei possessoris, & fructuarij.] Et Vlpianus in *l. Veni. ff. de usufructu*, scribit sic: [Fructus tamen pecorum Sabinius, & Celsus opinati sunt ad fructuarium pertinere.]

Sexto quaeritur, In rebus quid fructus nomine contineatur? In *l. In hominis. ff. De operis seruo. ex Caso* dicitur: [In hominis usufructu opera sunt, & ob opera mercedes.] Et in *l. fructus. eodem Titul.* fructus hominis in operis consistit: & retro, in fructu hominis opera sunt, & ut in ceteris rebus fructus, deductis necessitatibus imperialis intelligitur, ita & in operis se uorum.

Septimo quaeritur, An partus ancillæ in fructu sit? T

re Cicerone lib. 1. de *Fructibus bonorum*, vetus questio fuit, An partus ancillæ in fructu censereatur. Verba eius sunt: An partus ancillæ in fructu sic habendus, differitur inter Præcipuos civitatis, Pub. Scævola, Martium, Manilium; ab hisque M. Brutus dissentit: quod & acutum genus est, & ad vtilitatem civium non inutile. Sic Cicerone. Unde Vipianus in l. *Vetus*. ff. de usufructu: [Vetus, inquit, questio est. An partus ancillæ ad fructuarium pertinet. Sed Brutii sententia obtinuit, fructuarium in eo locum non habere: nec enim in fructu hominis homo esse potest: hac ratione nec usufructum in eo fructuarium habet.] Sic ille. Manilius & Scævola ancillæ partum in fructu haberi voluerunt, eod quod sicut in ceteris animantibus fixus in fructu numeratur, ita ancillæ partus. Hanc sententiam secutus esse videtur postea Paulus in l. *Paulus*. ff. de usufr. & in l. *Paulus*. ff. ad legem Falcidianam. Sed Papinianus partum ancillæ voluit in fructu habendum esse. l. *De dote*. §. *Hæc hæreditatem*. ff. ad Senatus consultum Trebell. Sic etiam Vipianus in l. *Mulier*. §. *Sed enim*. ff. eod. Titul. & in l. *Vetus* ff. de usufructu. Idem quoque sentit Caus in l. *In peculium*. ff. de usufr. Ratio horum inter eadem, quæ M. Brutus: quia absurdum videtur hominem in fructu haberi: cum omnes fructus rerum natura gratia hominum procreantur. Et hanc sententiam Iulianus Imperator probavit, ut patet *Instit. de Rerum divis.* §. *In peculium*. Et certe ratio horum Iuriconsultorum est optima: quia si quidquid natura procreat, tanquam fructus causa hominis est, id est, ad vtilitatem hominum, non est quod partus ancillæ in fructu hominis habeatur: Absurdum est ut homo in hominis fructu censereatur.

Quot, & quibus modis usufructus amittatur, vel finitur.

CAP. XXVII.

VSTRUCTUS amittitur sex, aut septem modis. Primo, obitu usufructuarii. l. *Corruptionem*. C. de usufructu. *Instit. de usufructu*. §. *Finitur*. & l. *Sicut*. §. *Morte*. ff. de usufructu. & cap. ult. de Pignoriis. Unde si plures sint fructuarii, & unus eorum decedat, non reuertitur usufructus ad dominum, sed accretit alteri fructuario, ut patet ex toto titulo *Digestorum*, de usufructu accrescendo. Quare si omnes usufructuarii moriantur, tunc usufructus extinguitur, seu finitur, ac desinit, ac alterum redit ad dominum. *Instit. de usufructu*. §. 1. Hinc est, ut Iuriconsulti dicant, usufructum consolidari proprietate, siue dominio rei, quando tuncque redit ad proprietarium, siue dominum. Et sciendum est, quando usufructus alicui legatus est eâ conditione, ut restituat alteri, non petere morte legatarii, sed fideicommissarii. l. *Si legatum*. ff. *Quibus modis usufructus amittatur*. & l. *Si quis*. ff. de usu, & usufructu legat. Secundo, usufructus amittitur seu finitur per maximam, & mediam capitis diminutionem. *Instit. de usufructu*. §. *Finitur*. l. *Corruptionem*. *vers.* sed neque per omnem. C. de usufructu.

Quid autem dicendum de usufructu relicto filio familias vel seruo, & proinde acquisito patri vel domino. An capitis diminutione maximâ, vel mediâ, vel morte, vel emancipatione filij, vel alienatione, aut manumissione serui, usufructus acquisitus patri, vel domino finitur, ita ut cum pater, vel dominus amittat. Respondeo penes patrem vel dominum manere. l. *Ultim.* C. de usufructu. Et hoc intelligitur quando usufructus relictus est in filio familias, vel seruo gratia patris, vel domini. Secus, si relictus sit causa ipsius filij, vel serui. Glossa in ea lege.

Quid, quando dubia res est, an gratia filij, aut serui, an potius causa patris, vel domini legatus fuerit? Respondeo tunc locum habere legem prædictam imperatoriam. Sic Glossa eo loco. Quid si pater capite minuitur, vel moriatur, tuncne usufructus penes filium remanebit? Respondeo, manebit, ut dicitur in eod. l. *Ult.* An verò idem iuris sit, si dominus capite fuerit minutus, vel decederit, nun-

quid usufructus erit penes seruum? Respondeo, minime, ut ait *ibi* dem Glossa, quia nullo temporis momento seruus quidquam habet, sed dominio acquirit: et filius familias habet non ut hæres, sed ut usufructuarius, cui relictus est usufructus. Sic ferè Glossa. Porro diminutio capitis maxima est, cum quis civitatem simul & libertatem amittit, cuiusmodi fuit is, qui ob cetera delicta efficiuntur serui penæ, vel in seruitutem pœnalem rediguntur: Media est, cum quis civitatem quidem amittit, sed libertatem non item; quales sunt, quibus aqua, & igni interdictitur, vel qui deportantur ad insulam. Minima est, cum civitas, & libertas retinetur quidem, sed status mutatur, ita ut qui sui iuris erat, factus sit iuris alieni, videlicet: per adoptionem, vel arrogationem. *Instit. de capitis diminutione*. Præter hæc capitis diminutiones sunt genera mortis civilis. l. *Si civitatem*. ff. *Pro socio*. Tertia non item, quia omnia iura transeunt ad patrem, cuius potestati se tradidit, qui arrogatur. *Instit. de adoptione*. §. *sed hodie*, & *Authent. Ingressi*. C. de Sacrosan. Eccles. & *Authent. Quæ ingredientibus*. C. de testamentis.

Dubie quæstionis est, an usufructus finitur, si fructuarium in religionem ingressum professionem emittit? Ratio dubitandi est, quia in mundo moritur e. *Placuit*. 2. 16. *quæst.* 1. De hac quæstione Glossa in e. *Si qua mulier* 19. *Quæstione* ult. Panormitanus & Decius in c. *In presentia*, de Probatis. In hac re Glossa in *Authent. Ingressi*. C. de Sacrosan. Eccles. censet non finiri, donec ipse fructuarium moriatur: & interim emolumentum, & commodum usufructus ad Monasterium pertinere; dummodo sit ex numero eorum, qui in bonis Monachi succedunt. Alioqui professione Religiosis emissâ, extinguitur usufructus, & redit ad proprietarium. Sic etiam Panormitanus in e. *ult. de Pignoriis*, num. 2. & Decius in e. *In presentia*, de Probatis, num. 36. & ambo dicunt hanc opinionem esse communem.

Quid verò, si pater, qui habet usufructum in bonis filij aduentitij, Religionem profiteatur? usufructus ne redit ad filium, an verò transibit ad Monasterium honorum capax, donec pater e vita decederit. De hac Quæstione Couarruias de *Testamentis*, cap. 2. num. 8. & ego etiam *Part. 1. lib. 2. cap. 8. quæst. 2.* Tres sunt opiniones, una est alterentium, dimidiam partem ad Monasterium transeunt: quemadmodum cum filius emancipatus acquirit dimidiam partem usufructus altera dimidia, penes partem remanentem, ne oneretur obligatione alendi Monachum, & alteram dimidiam ad filium redire. Bartolus in *Authent. Idem est*. C. de bonis, quæ liber. & Panormitanus in cap. *Cum finitus*, num. 6. de Regulis. & cap. *In presentia*, de Probatis, num. 37. Sylvester in verb. RELIGIO §. *num. 1.* Angelus in verb. (Religiosus) num. 31.

Alter sententia est, totum usufructum finiri, & ad filium reuerti, quia is factus est sui iuris, & ex illa est partia potestas, quia is factus est sui iuris patre Religionem professio, ac proinde eo ipso usufructum acquirit. Silvanus Salicet. Iason, Cynus, Albericus, & Hippolytus apud Couarruiam loco citato: & Silvanus dicit honorem sic esse definitum in consultatione multorum Doctorum; Salicetus verò esse communem sententiam, & eam secutus est Couarruias motus ratione prædictâ. At enim vero eiusmodi ratio mihi non videtur admodum firma: quia filius cum emancipatur, fit sui iuris; & tamen non totum usufructum suorum bonorum aduentitiorum recipere, sed tantum dimidium, remanente reliquo penes partem. l. *Cum oportet*. C. de bonis quæ liber.

Tertia sententia est, totum usufructum ad Monasterium transire. Glossa in *Authent. Ingressi*. C. de Sacrosan. Eccles. & in *Authent. Ingressi*. C. de bonis quæ liber. qui in sententiam sequuntur Baldus, Comens, Decius Guido Papa, Berous, Ioan. Lopus, quos citat Couarruias in loco quem supra retulimus. Et ut ait Decius cap. *In presentia*, de Probatis, numer. 236. & Nauaz. de Regibus Comment. 2. num. 38. est verior, & cum ipsa ratione videtur congruere, quia iure communi bona profitentium Reli-